KLUCZ ODPOWIEDZI · DLA NAUCZYCIELA

Sprawdzian ze społeczeństwa obywatelskiego

Grupa A

1. (1 pkt) **C**

2. (1 pkt) **D**

3. (4 pkt) **1–B, 2–D, 3–C, 4–A** — po 1 pkt za parę

4. (4 pkt) **1–D, 2–B, 3–C, 4–A** — po 1 pkt za parę

5. (1 pkt) **(1) trzeciego**

6. (1 pkt) **(1) referendum**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Budżet obywatelski (partycypacyjny) to mechanizm, w ramach którego mieszkańcy gminy lub miasta mogą samodzielnie zgłaszać i wybierać w głosowaniu projekty inwestycyjne lub społeczne, które zostaną sfinansowane z wydzielonej części budżetu lokalnego. Pełni on ważną funkcję w rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, ponieważ zwiększa realne zaangażowanie mieszkańców w podejmowanie decyzji dotyczących ich najbliższego otoczenia, uczy współodpowiedzialności za wspólnotę lokalną i wzmacnia więzi społeczne.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie budżetu obywatelskiego jako mechanizmu, w którym mieszkańcy decydują o przeznaczeniu części budżetu gminy/miasta na wybrane przez siebie projekty (1 pkt) + trafnie wskazana funkcja — zwiększanie zaangażowania obywateli, edukacja obywatelska, wzmacnianie więzi ze wspólnotą lokalną (1 pkt). 2 pkt.

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: 1) Stowarzyszenie: założone przez min. 7 osób, służy członkom. Fundacja: założona przez fundatora, który wydziela majątek na cel. 2) Stowarzyszenie: demokratyczna struktura (walne zgromadzenie). Fundacja: zarządzana przez zarząd wyznaczony przez fundatora.
Punktacja: 2 różnice po 1 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Budżet partycypacyjny to mechanizm, w którym mieszkańcy zgłaszają i głosują nad projektami finansowanymi z części budżetu gminy. Korzyści: (1) aktywizacja obywatelska i poczucie wpływu na otoczenie; (2) lepsze dopasowanie inwestycji publicznych do rzeczywistych potrzeb lokalnej społeczności.
Punktacja: Budżet partycypacyjny: mechanizm, w którym mieszkańcy współdecydują o przeznaczeniu części środków budżetu gminy lub dzielnicy, np. przez głosowanie nad projektami (1 pkt). Dwie trafne korzyści, m.in.: wzrost aktywności obywatelskiej, lepsze dopasowanie inwestycji do potrzeb mieszkańców, budowanie zaufania do samorządu, transparentność (2 pkt). Łącznie 3 pkt.

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Lobbing to legalne przedstawianie przez grupy interesów swoich stanowisk organom władzy w celu wpłynięcia na decyzje. Legalne formy: 1) organizacja pracodawców składa pisemne uwagi do projektu ustawy; 2) stowarzyszenie ekologiczne uczestniczy w publicznych konsultacjach. Patologia: gdy lobbysta oferuje łapówkę lub gdy urzędnik po odejściu ze stanowiska natychmiast obejmuje stanowisko w firmie, na rzecz której lobbował („drzwi obrotowe").

Grupa B

1. (1 pkt) **B**

2. (1 pkt) **A**

3. (4 pkt) **1–B, 2–A, 3–D, 4–C** — po 1 pkt za parę

4. (4 pkt) **1–C, 2–D, 3–B, 4–A** — po 1 pkt za parę

5. (1 pkt) **(1) referendum**

6. (1 pkt) **(1) referendum**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: ZA: Budżet obywatelski angażuje mieszkańców w decyzje lokalne, wzmacnia poczucie współodpowiedzialności i uczy partycypacji. PRZECIW: Niska frekwencja w głosowaniach nad budżetem obywatelskim sprawia, że decyduje niewielka, aktywna grupa, co nie oddaje głosu ogółu mieszkańców.
Punktacja: Argument za (1 pkt), argument przeciw (1 pkt).

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wolontariat to dobrowolna i nieodpłatna działalność podejmowana na rzecz innych osób, organizacji lub społeczności, wykraczająca poza obowiązki zawodowe, rodzinne czy przyjacielskie. Poza korzyścią dla odbiorców pomocy, wolontariat przynosi korzyści samemu wolontariuszowi — pozwala zdobyć nowe umiejętności i doświadczenie zawodowe, poszerzyć sieć kontaktów społecznych oraz daje poczucie satysfakcji wynikające z pomagania innym.
Punktacja: Poprawne wyjaśnienie wolontariatu jako dobrowolnej, nieodpłatnej działalności na rzecz innych osób lub instytucji (1 pkt) + trafnie wskazana korzyść dla wolontariusza (1 pkt). 2 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Pluralizm polityczny to zasada uznająca wielość partii politycznych, organizacji, grup interesów i poglądów, które mogą swobodnie rywalizować o władzę. Przykłady: (1) Wielopartyjny system polityczny, w którym partie o różnych ideologiach startują w wolnych wyborach; (2) Swoboda tworzenia organizacji pozarządowych i związków zawodowych reprezentujących rozmaite interesy.
Punktacja: Wyjaśnienie pluralizmu jako zasady dopuszczenia wielości partii, poglądów i interesów (1 pkt). Pierwszy trafny przykład (1 pkt). Drugi trafny przykład (1 pkt).

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Organizacje pozarządowe stanowią trzeci sektor, niezależny zarówno od administracji publicznej, jak i od podmiotów nastawionych na zysk. Umożliwiają obywatelom samoorganizację wokół wspólnych celów, reprezentują interesy grup, których głos bywa pomijany w polityce, oraz pełnią funkcję kontrolną wobec władzy. Przykładowo, fundacja może prowadzić schronisko dla osób bezdomnych, realizując zadanie pomocy społecznej, którego państwo nie jest w stanie w pełni zaspokoić samodzielnie.
Punktacja: 1 pkt za wyjaśnienie roli NGO jako niezależnego od państwa i biznesu kanału aktywności obywatelskiej. 1 pkt za wskazanie funkcji, np. reprezentowanie interesów grup społecznych, kontrola społeczna władzy, świadczenie usług publicznych. 1 pkt za trafny przykład konkretnego zadania (np. pomoc humanitarna, edukacja ekologiczna, wsparcie osób z niepełnosprawnościami). 3 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 22 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	20–22 pkt
dobry (4)	17–19 pkt
dostateczny (3)	11–16 pkt
dopuszczający (2)	7–10 pkt
niedostateczny (1)	0–6 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/wos/spoleczenstwo-obywatelskie**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.